

ADVIES BEGELEIDINGSCOMMISSIE EVALUATIE

AUTORITEIT PERSOONSGEGEVENS

26 november 2024

Eind 2023 heeft het bestuur van de Autoriteit Persoonsgegevens de onafhankelijke Begeleidingscommissie Evaluatie Autoriteit Persoonsgegevens ingesteld en haar gevraagd een brede inhoudelijke evaluatie van de Autoriteit Persoonsgegevens uit te voeren. In dit document treft u aan het advies van de Begeleidingscommissie, dat mede op grond van het onderzoek uitgevoerd door de Tilburg University en Berenschot tot stand is gekomen.

Begeleidingscommissie Evaluatie Autoriteit Persoonsgegevens

- Paul Schnabel, em. Universiteitshoogleraar UU, vm. Lid Eerste Kamer (D66), vm. Directeur Sociaal en Cultureel Planbureau (voorzitter Begeleidingscommissie)
- Inge Bryan, onafhankelijk adviseur cyber security. Bestuursvoorzitter hackerscollectief DIVD en toezichthouder bij Clingendael, Fonds Slachtofferhulp en intelligence bedrijf Datenna. Vm. CEO Fox-IT. Lange staat van dienst bij de Politie en AIVD
- Joris Backer, vm. advocaat en jurist in het internationale bedrijfsleven, vm. lid Eerste Kamer (2011-2023)
- Nadya Purtova, hoogleraar Recht, Innovatie en Technologie UU en expert op het gebied van de EU persoonsgegevensbeschermingsrecht
- Hanzo van Beusekom, bestuurslid Autoriteit Financiële Markten en voorzitter van VIDE, de beroepsvereniging van toezichthouders, inspecteurs en evaluatoren
- Thijs van der Heijden, (secretaris Begeleidingscommissie)

Andere tijden, andere houding

1. De Begeleidingscommissie Evaluatie Autoriteit Persoonsgegevens heeft met veel belangstelling kennis genomen van het rapport Evaluatie Autoriteit Persoonsgegevens, zoals dat is opgesteld door een onderzoeksgroep van Tilburg University en Berenschot. De Begeleidingscommissie kan zich goed vinden in het verslag en de uitkomsten van het onderzoek en onderschrijft in unanimiteit en met veel waardering de ANALYSE EN CONCLUSIES van hoofdstuk 5 van het rapport. De Begeleidingscommissie adviseert het bestuur van de AP de uitkomsten en conclusies systematisch te verwerken in het eigen beleid. Hoofdstuk 6, dat in het bijzonder aandacht voor belangrijke socio-technische ontwikkelingen en mogelijke outcome-indicatoren antwoord geeft op de deelvraag naar 'handvatten' voor de toekomst beveelt de Begeleidingscommissie graag in de aandacht van het bestuur van de AP aan. De nog korte geschiedenis van de AP en haar voorganger laten zien dat mede door het werk van de AP zelf voor persoonsgegevens verwerkende organisaties de tijden zijn veranderd, inmiddels al zozeer dat ook voor de AP zelf

andere tijden zijn aangebroken die ook om een andere houding ten opzichte van de rol als toezichthouder vragen.

2. In aanvulling op het in het voorgaande gestelde wil de Begeleidingscommissie het bestuur van de Autoriteit Persoonsgegevens graag een aantal EIGEN OVERWEGINGEN EN ADVIEZEN voorleggen. Naar onze mening vloeit dit ook voort uit de opdrachtformulering door het bestuur van de AP: 'een Begeleidingscommissie zal de evaluatie uitvoeren'. Om dit te kunnen doen, geeft de Begeleidingscommissie 'opdracht aan een onderzoeksbureau om onderzoek te doen'. De uitkomsten van het onderzoek vormen de basis voor de evaluatie zoals die door de Begeleidingscommissie is ondernomen. Conform de opdracht biedt de Begeleidingscommissie het onderzoeksrapport aan het bestuur van de AP als opdrachtgever aan, tegelijk met de eigen evaluatie van de Begeleidingscommissie.
3. Ter voorbereiding van de evaluatie heeft de Begeleidingscommissie gesproken met een breed scala van betrokken actoren, experts en vertegenwoordigers van organisaties uit de publieke en private sector, de wetenschap en anderen buiten de AP wier expertise en ervaring met de AP hen in staat stelt een op feiten gefundeerd beeld te vormen over het functioneren van de AP. Ook zijn er gesprekken gevoerd met het bestuur, de directeuren en een vertegenwoordiging van de ondernemingsraad van de AP. Verder heeft de Begeleidingscommissie schriftelijke inbreng ontvangen van een achttiental brancheverenigingen werkzaam in of ten behoeve van de maatschappelijk sectoren die de AP zelf heeft geïdentificeerd en van enkele tientallen afzonderlijke AVG professionals zoals functionarissen gegevensbescherming, privacy contactpersonen en advocaten. Omdat de AP GEEN 'ZELFEVALUATIE' heeft uitgevoerd, is de taak van de onderzoekers allereerst geweest daar inhoudelijk in te voorzien door het opstellen van een beschrijving en analyse van de ontwikkelingen en werkzaamheden van de AP in de verslagperiode 2018 – 2023. In afstemming met de Begeleidingscommissie hebben de onderzoekers ook gesprekken gevoerd met medewerkers van de AP en van organisaties met een relatie met de AP.
4. Wij hebben kunnen vaststellen dat er een hoge mate van overeenstemming tussen onderzoekers en commissieleden bestaat in de analyses en vervolgens de conclusies, die getrokken konden worden op basis van het vele dat beide groepen aan informatie verzameld hebben. Buiten de AP zelf is er in het algemeen DUIDELIJK WAARDERING voor het vele constituerende en toezichthoudende werk dat door de AP als de in artikel 8 van het EU-Handvest genoemde onafhankelijke autoriteit sinds de invoering van de AVG en de UAVG tot stand is gebracht. Men is onder de indruk van de wijze waarop de AP als organisatie in een paar jaar tijd een begrip is geworden en er in is geslaagd het belang van de goede bescherming en beveiliging van persoonsgegevens breed gedragen te krijgen. Wie er zicht op heeft, wijst ook met bewondering op de snelle groei van de organisatie en de veelzijdigheid van de activiteiten van de AP. De voor de AP beschikbare middelen zijn fors toegenomen in de evaluatieperiode en er is begrip voor de wens naar een snelle verdere groei van het budget, al wordt er wel op gewezen dat consolidatie, ook in personele zin, nodig is om de organisatie in balans te houden. Er is echter ook KRITIEK op de wijze waarop de AP de wettelijk zeer breed geformuleerde taakstelling vorm heeft gegeven. Er wordt verschillend gedacht over de gekozen prioriteiten en de wijze waarop daar invulling aan wordt gegeven. Zo wijzen respondenten bijvoorbeeld op het naar hun mening ontbreken van een goed omschreven HANDHAVINGSBELEID, op de achterstanden in de afhandeling van klachten en de wat hen betreft weinig strategisch relevante keuzes in aandacht voor mogelijke overtredingen. Men ziet het moment van de evaluatie als een goede gelegenheid voor de AP om zich te bezinnen op de wijze waarop in de komende jaren aan de missie een bij de huidige

tijd en bij de gevestigde positie van de AP passende vorm kan worden gegeven. De Begeleidingscommissie is zich bewust van het feit dat het besef van de noodzaak van toezicht uiteraard niet betekent dat men ook altijd blij is met wijze waarop de toezichthouder zijn taak uitvoert. Een zekere spanning tussen subject en object van het toezicht is logisch en ook gezond. Dat klinkt ook door in dit advies, dat bovendien mede gebaseerd is op de visie op de AP van andere toezichthouders alsmede van partijen die wel bij de AP maar niet bij het toezicht betrokken zijn.

5. Op basis van het onderzoek en de evaluatie is de Begeleidingscommissie gekomen tot de formulering van een aantal wensen en adviezen voor de komende jaren, waarin zowel de zelf opgedane ervaring en expertise van de Begeleidingscommissie als de in de gesprekken met de respondenten bij herhaling naar voren komende thema's doorklinken. Dat sluit niet uit, dat de AP een ANDER BEELD VAN DE EIGEN TAAK EN HET EIGEN WERK heeft, maar dan nog is het van belang voor het eigen extern gerichte beleid goed kennis te nemen van het beeld dat elders van het functioneren van de AP bestaat. Binnen de AP is men zich zelf uiteraard ook zeer wel bewust van de spanning die bestaat tussen de breedte van het takenpakket en de beperkingen die de opbouw van een nieuwe organisatie met zich meebrengt, met ondanks de snelle groei uiteindelijk toch beperkte personele en financiële mogelijkheden. De Begeleidingscommissie is er zich op haar beurt van bewust dat de evaluatie NIET HET HELE WERKGEBIED van de AP heeft kunnen omvatten. In de offerte van de onderzoekers is ook met het oog op de beperkte looptijd van het onderzoek (maart-november 2024) niet ingegaan op het toezicht van de AP op de Richtlijn Gegevensbescherming Rechtshandhaving. Ook aan de grote inzet van in het bijzonder de voorzitter van het bestuur van de AP in het werk van de European Data Protection Board kon maar beperkt aandacht worden gegeven. Gezien de jaarlijkse accountantsrapporten en de gebruikelijke financiële verantwoording aan het ministerie van Justitie en Veiligheid is afgezien van een nader onderzoek op dit gebied. De Begeleidingscommissie geeft in haar advies uitdrukkelijk aandacht aan de spanning tussen het brede mandaat van de AP en de beschikbare middelen. In de evaluatie en in dit advies is het accent toch vooral gelegd op de ontwikkeling van de AP zelf en op de relatie met andere toezichthouders, de verwerkingsverantwoordelijken en de verschillende politiek en beleidsmatig betrokken partijen. Uiteraard is er ook aandacht voor de resonans die de AP gevonden heeft in de brede maatschappelijke omgeving in Nederland.
6. De kernvragen van iedere evaluatie zijn 'DOEN WE DE GOEDE DINGEN' en 'DOEN WE DE DINGEN GOED'. Het positieve antwoord op de eerste vraag laat onverlet dat uit de evaluatie blijkt dat er duidelijk vragen zijn over de balans tussen 'de goede dingen', zoals die in de missie van de AP, het EU-Handvest, de AVG en de UAVG tot uitdrukking komen. Het antwoord op de tweede vraag is dat er veel goed gaat, maar dat er ook veel nog beter en mogelijk ook anders kan in de zin van focus op doelbereik, doeltreffendheid en doelmatigheid. De AP heeft op het gebied van bewustzijn en naleving van de wetgeving inzake gegevensbescherming in belangrijke mate zelf gezorgd voor de andere tijden, die nu ook een andere houding vragen. Dat is het richtsnoer van dit advies.

De governance

7. De AP is ingesteld op basis van een Europese verordening en heeft in Nederland de juridische vorm van een zbo gekregen, onder uitsluiting van de artikelen 12, 20, 21, 22 en 23 van de Kaderwet zbo's. De betrokken minister is daarmee feitelijk alleen verantwoordelijk voor de beoordeling van de DOELMATIGHEID EN DOELTREFFENDHEID (waaronder artikel 39 lid 1 Kaderwet zbo's) van de aan de AP ter beschikking

gestelde middelen. Dat zijn in eerste instantie de financiële middelen, die de Nederlandse overheid gehouden is beschikbaar te stellen om de AP haar taak goed en inhoudelijk onafhankelijk van de overheid te kunnen laten uitvoeren. Als zogenoemd 'groot' zbo stelt de AP ook zelf haar medewerkers aan, die dus ook direct bij de AP – en niet bij het ministerie van J&V – in dienst zijn. Het bestuur van de AP – en niet de minister – stelt ook het eigen bestuursreglement op. De AP is door de Nederlandse overheid ingesteld ter uitvoering van een Europese verordening, maar de keuze om de instelling te doen in de vorm van een zbo is een beslissing van de Nederlandse overheid. Het EU-Handvest bepaalt in artikel 8 lid 3 alleen dat er een 'onafhankelijke autoriteit' moet zijn. De positie, onafhankelijkheid, bevoegdheden en taken van de gegevensbeschermingsautoriteiten worden nader uitgewerkt in de artikelen 51-59 AVG. Het is aan de nationale overheid om, met borging van de onafhankelijkheid van de autoriteit, in de eigen regelgeving vorm te geven aan de autoriteit. Voor Nederland is dat de AP geworden en dat houdt onder meer in dat voor de AP de voor haar geldende regels van de zbo bepalend zijn, zoals de AP ook onderhevig is aan de regelgeving in bijvoorbeeld de Awb en Woo, en ook onder toezicht van de bevoegde rechter staat.

8. Het bestuur van de AP hecht zeer aan de in het kader van de Europese Unie wettelijk en ook in de jurisprudentie door het Europese Hof van Justitie bevestigde 'VOLLEDIGE ONAFHANKELIJKHEID'. Het bestuur bepaalt ook inderdaad volledig onafhankelijk het beleid van de AP en de uitvoering van de AVG. Met een kleine raad van advies (vijf leden), die vier tot vijf keer per jaar bijeenkomt, wordt uitvoering gegeven aan de UAVG, met dien verstande dat naar de mening van de Begeleidingscommissie de voorziene 'onderscheidene sectoren van de maatschappij' daarin niet voldoende, laat staan volledig zijn vertegenwoordigd. Uit het onderzoeksrapport en de interviews blijkt dat de juridische legitimiteit van het handelen van de AP door deze minimale vorm van publieke verantwoording en betrokkenheid niet wordt aangetast. Op zich heeft de AP dat dus goed gedaan, maar de politiek-bestuurlijke en maatschappelijke legitimiteit staat er naar de mening van de Begeleidingscommissie en de onderzoekers wel degelijk door onder druk. Ook voor de AP zelf lijkt het voor het vergroten van de maatschappelijke legitimiteit, de doelmatigheid en doeltreffendheid van het eigen functioneren van belang de governance anders en ruimer te organiseren en meer in overeenstemming te brengen met de gedachte aan een inbreng vanuit de samenleving en de maatschappij.
9. Uit de internationale jurisprudentie over de volledige onafhankelijkheid van de AP en de collega-autoriteiten in de andere EU-landen blijkt al wel dat het concept 'niet (is) ingevoerd om deze autoriteiten zelf en hun gemachtigden een bijzondere positie te verlenen', maar 'om een grotere bescherming te bieden aan de personen en organen die door hun beslissingen worden getroffen'. Dat maakt, zoals het Europese Hof van Justitie het in maart 2010 uitdrukkelijk formuleert, dat de autoriteiten 'ONPARTIJDIG EN OBJECTIEF' moeten kunnen handelen, 'vrij van beïnvloeding van buitenaf', met name van de overheid. De onafhankelijkheid moet zijn beslag krijgen in de instelling en de organisatie, ook in personele zin, van de AP. Dat is adequaat geregeld in de toepassing van de Kaderwet zbo's op de AP en in de eigen verantwoordelijkheid als 'groot zbo' voor de personele bezetting. De uitspraak van het Europese Hof verdraagt zich goed met een vorm van publieke verantwoording, in het bijzonder aan het parlement, en ook met een verantwoording meer direct ten behoeve van de verbetering van het eigen functioneren. De Begeleidingscommissie ziet de AP in zijn huidige functioneren als een toch vooral 'gesloten' organisatie en beveelt het bestuur aan de AP in de komende jaren in houding en gedrag een meer

'open' organisatie te laten worden en dat ook duidelijk te laten blijken in de governance.

10. De Begeleidingscommissie meent dan ook dat los van de vanzelfsprekende financiële verantwoording aan de eigen nationale overheid en ook los van de mogelijkheid om als belanghebbende tegen een maatregel van de AP bij de rechter in beroep te gaan, meer dan nu door de AP vorm kan worden gegeven aan MAATSCHAPPELIJKE VERANTWOORDING zonder dat dit een aantasting van de volledige onafhankelijkheid van de AP met zich meebrengt. De Begeleidingscommissie adviseert het bestuur van de AP daarom de huidige Raad van Advies meer het KARAKTER VAN EEN RAAD VAN TOEZICHT te geven, dat wil zeggen dat de begroting, het beleids- en jaarplan, het jaarverslag en het accountantsrapport aan de Raad ter advisering worden voorgelegd. Formeel hoeft dat dus niet te worden vastgelegd in die zin dat de Raad van Advies de betreffende stukken ook goed- of afkeurt, maar materieel zou het oordeel van de Raad voor het bestuur wel die betekenis kunnen hebben. Voor de beleidshygiëne is het goed meer expliciet vooraf en achteraf extern verantwoording af te leggen. De Kaderwet zbo's laat ook alle ruimte voor een regeling als hier voorgesteld. De Raad van Advies kan ook in de nieuwe rol klein blijven, al is een uitbreiding van vijf naar zeven leden aan te bevelen en dat niet alleen om voor het overleg en advies altijd voldoende leden aanwezig te hebben. Belangrijk is bovendien dat tussen de voorzitter van de Raad van Advies en de voorzitter van het bestuur van de AP regelmatig overleg is over de agenda en de wijze waarop het bestuur met de adviezen – want dat blijven het – van de Raad om gaat.
11. Gezien het grote en nog steeds toenemende belang van uitspraken en richtlijnen van de AP doet de Begeleidingscommissie aan het bestuur de aanbeveling in overleg met de Raad van Advies te komen tot de instelling van een WETENSCHAPPELIJKE COMMISSIE EN EEN MAATSCHAPPELIJKE COMMISSIE. De sectoren die de AP ten behoeve van het eigen werk onderscheidt, zouden een plaats kunnen krijgen in de Maatschappelijke Commissie, aangevuld met verschillende partijen als bijvoorbeeld de Consumentenbond, VNO-NCW/MKB en mensenrechtenorganisaties. Burgers, maatschappelijke organisaties en bedrijfsleven worden daarmee stake-holders van de AP. Voor de Wetenschappelijke Commissie zouden vertegenwoordigers van intra- en extra-universitaire onderzoeksinstituten op het gebied van privacy en persoonsgegevensbescherming, justitie, veiligheid en informatica kunnen worden uitgenodigd. De ontwikkelingen op het gebied van de gegevensverwerking- en verwerking, de bescherming en beveiliging, zijn zelf gebaseerd op onderzoek en technologie, maar vragen ook om controle op basis van onderzoek en technologie. Het is voor de AP belangrijk een directe verbinding met onderzoekers, opleiders en ontwikkelaars te hebben. De beide voorgestelde commissies kunnen voor bestuur en directeuren van de AP als klankbord en platform dienen. Uiteraard moet de AP dan zorg dragen voor een goede en inhoudelijke secretariële ondersteuning. De commissies rapporteren aan het bestuur, in afschrift krijgt ook de Raad van Advies de rapportage onder ogen. Via het bestuur kan de Raad ook ieder van de beide commissies verzoeken een bepaalde vraag op te pakken. Met het oog op het verkrijgen en behouden van de politiek-bestuurlijke en maatschappelijke legitimiteit van het werk van de AP, beveelt de Begeleidingscommissie aan de instelling van deze commissies in de UAVG te borgen.
12. In het onderzoek en de evaluatie is niet alleen duidelijk geworden hoe belangrijk voor de AP de afstemming en de SAMENWERKING BINNEN DE EDPB is, maar ook dat de AP zelf in dat gremium een belangrijke en initiatiefrijke rol speelt. Ook nu de voorzitter van het bestuur geen vice-voorzitter van de EDPB meer is, vraagt het Europese overleg veel tijd, inzet en deskundigheid. De Begeleidingscommissie kan niet beoordelen in

hoeverre dat in de huidige constellatie te combineren is of blijft, zowel gezien de groei van de AP zelf als de in 2026 te verwachten nieuwe bezetting van de zetel van de bestuursvoorzitter. Ongetwijfeld zal het huidige bestuur zich daar tijdig op beraden, maar de Begeleidingscommissie vraagt toch al aandacht voor de beperkte omvang, nu nog geen drie fte, van het bestuur. De Begeleidingscommissie laat de vraag open of dat voor de toekomst een voldoende bezetting is, maar wijst op de mogelijkheid, eventueel ook tijdelijk, tot de benoeming van een 'buitengewoon' lid van het bestuur van de AP met een speciale opdracht, intern of juist extern gericht.

13. Het Ministerie van Justitie en Veiligheid treedt op als 'EIGENAAR' en 'OPDRACHTGEVER' van de AP. Dat blijkt voor beide partijen geen gemakkelijke positie te zijn. Voor J&V als formele opdrachtgever, die met het oog op de onafhankelijkheid van de AP aan de rol als opdrachtgever inhoudelijk geen sturing geeft, is het ongemakkelijk wanneer de AP in het streven naar meer budget zelfstandig de politiek benadert. Als eigenaar draagt J&V verantwoordelijkheid voor de continuïteit van de organisatie en de benoeming van het bestuur en de leden van de Raad van Advies. Wat J&V betreft hoort bij het eigenaarschap ook het opdrachtgeverschap voor de evaluatie van de AP. De AP ziet dat anders en is zelf opgetreden als opdrachtgever voor de evaluatie. De Begeleidingscommissie beveelt uiteraard aan bij de volgende evaluatie vooraf tot overeenstemming te komen over het opdrachtgeverschap. In de gesprekken met de respondenten is door een aantal van hen naar voren gebracht dat het misschien ook lastig is dat het ministerie van J&V eigenaar en opdrachtgever is van een organisatie als de AP, die als adviseur ten aanzien van wetsvoorstellen waar de verzameling en verwerking van persoonsgegevens in voorkomt juist het meest te maken heeft met wet- en regelgeving die (mede) door de minister van J&V wordt ingediend. Het ministerie van J&V herkent dit niet als een probleem in de onderlinge relatie. De volledige onafhankelijkheid beperkt de rol van de opdrachtgever, maar de regels van de zbo vragen om regelmatige afstemming tussen AP en ministerie. Dat juist het ministerie van J&V als 'eigenaar' en 'opdrachtgever' van de AP optreedt, is overigens meer een praktische dan een principiële keuze geweest. Dat neemt niet weg dat de keuze eenmaal gemaakt, het ministerie van J&V wel verwacht dat de AP het ministerie als 'eigenaar' ook zijn rol laat spelen, ook als het gaat om bijvoorbeeld extra middelen voor de AP. De volledige onafhankelijkheid van de AP houdt de rol van het ministerie van J&V als 'opdrachtgever' heel klein, maar de regels van de zbo-wetgeving maken een goede afstemming daarover tussen ministerie en AP onvermijdelijk en ook noodzakelijk.
14. Uit de gesprekken met de respondenten is naar voren gekomen dat naar het oordeel van velen van hen een eigenaar- en opdrachtgeverschap van het ministerie van BZK niet alleen praktisch, maar ook inhoudelijk eerder voor de hand zou liggen. Bij de vorming van het kabinet-Schoof is een overdracht van deze rollen wel besproken, maar besloten dit thema voorlopig te laten rusten. De Begeleidingscommissie kan hier alleen adviseren dat bij een volgende formatie J&V, BZK en AP gezamenlijk tot een standpunt proberen te komen over de beste positionering van de AP. Dat zou meteen een goed moment kunnen zijn om ook de NAAM VAN DE AP TE HEROVERWEGEN. Autoriteit Persoonsgegevens suggereert ten onrechte eigendom of eigendomsrecht van de persoonsgegevens. In de media klinkt daar regelmatig de suggestie in door dat de AP het juist de burger moeilijk maakt. Daar is natuurlijk geen sprake van, de acties van de AP zijn er juist op gericht de burger en zijn rechten ten opzichte van zijn persoonsgegevens te beschermen. In overeenstemming met de missie van de AP – 'het beschermen van mensen in een digitale wereld' – zou het dan ook aanbeveling verdienen de naam te wijzigen in Autoriteit Bescherming

Persoonsgegevens of – ter vermijding van het al bekende acroniem ABP - Autoriteit Bescherming en Beveiliging Persoonsgegevens. De naamgeving benadrukt dan nog eens het ook in de samenleving steeds meer gevoelde belang van beveiliging van de persoonsgegevens van de individuele burger.

De Publiekewaardepropositie

15. Het rapport laat in de paragraaf over de publiekewaardepropositie van de AP zien hoe de missie en de toezichtstrategie van de AP zich in de afgelopen jaren hebben ontwikkeld en geleidelijk ook zijn verbreed tot 'het BESCHERMEN VAN MENSEN IN EEN DIGITALE WERELD'. Dat klinkt overdrachtelijk, maar de digitale wereld omspannt inderdaad ook letterlijk de hele wereld. Verzameling, verwerking en bewerking van persoonsgegevens is niet gebonden aan nationale grenzen. De bescherming van mensen in Nederland vindt plaats binnen het kader van de voor de hele EU geldende verordening. Wanneer de AP leidend toezichthouder is voor internationaal werkende organisaties - en dat is het geval wanneer deze hun hoofdvestiging in de EU in Nederland hebben - reikt de bescherming ook tot de burgers van andere EU-lidstaten. De Europese verordening wil, zo blijkt uit artikel 51 lid 1 van de AVG, in de sfeer van de uitvoering ook bijdragen aan de vergemakkelijking van het vrije verkeer van persoonsgegevens binnen de Europese Unie. Naar de mening van sommige van de respondenten in het onderzoek zou er bij de AP in de wijze van handhaving meer gevoel mogen zijn voor het met name voor het bedrijfsleven grote belang van een level playing field binnen in ieder geval de EU. De Begeleidingscommissie adviseert de AP in de voorlichting steeds goed duidelijk te maken dat de AVG voor alle lidstaten van de EU geldt en of en waar het beleid in Nederland daarvan afwijkt. De Begeleidingscommissie is van mening dat deze aspecten nadere uitwerking in de strategie van de AP verdienen. De missie van bescherming kan op die manier een nieuwe en meer positief getoonzette dimensie krijgen, die ook uitdrukkelijker laat zien op welke manier een goede bescherming van persoonsgegevens juist kan bijdragen aan een voor de burgers veilige en verantwoorde wijze van verzameling en verwerking van hun persoonsgegevens. De rol van de AP als bewaker en beschermer van het grondrecht op privacy wordt zo ook beter zichtbaar.
16. In het rapport wordt in 5.2.1 geconcludeerd dat de AP een beweging heeft gemaakt van vooral 'PRAGMATISCH EN PREVENTIEF' naar meer 'JURIDISCH EN REPRESSIEF', van eerder meer bevorderend naar nu meer bewakend. Uit de interviews van de onderzoeksgroep en de Begeleidingscommissie blijkt dat veel respondenten het gevoel hebben dat de AP in haar beleid een te zwaar accent op de bewaking is gaan leggen. Bij alle begrip voor de onvermijdelijkheid van uitoefening van de toezichthoudende en sanctionerende rol van de AP wordt toch een meer wervende en stimulerende houding gemist. Vanuit de verschillende maatschappelijke sectoren wordt benadrukt dat - wellicht in tegenstelling tot de stand van zaken voor of in de beginperiode van de AVG - men echt wel beseft hoe belangrijk de bescherming van persoonsgegevens is. Men ziet zich wat dat betreft ook op één lijn met wat de AP voorstaat, meer als potentiële partner dan als principiële tegenstander. Andere tijden vragen om een andere houding, zo wordt meermaals aangegeven. Dat blijkt uit het verlangen naar een meer coöperatieve houding van de AP, meer overleg op basis van gelijkwaardigheid en meer begrip voor de problemen in de praktijk. Men vraagt meer aandacht voor doelbinding en doelbereiking, waarbij meer en meer in balans rekening wordt gehouden met andere partijen, op de eerste plaats de andere toezichthouders, die vooral pleiten voor meer samenwerking. Onafhankelijkheid is wat hen betreft niet synoniem met het houden van afstand. Maatschappelijke partijen,

maar ook ministeries en overheidsorganen, verwachten ook conform de AVG zelf meer evenwicht in de afweging van belangen en niet alleen de absolute bescherming van persoonsgegevens of in zekere zin nog abstracter de bescherming van privacy als grondrecht. Voor de respondenten en hun organisaties, maar ook in het bedrijfsleven, is het bestaan van de AP een evidentie geworden, die niet langer bewezen hoeft te worden met een streng optreden of de dreiging daarmee. In het algemeen overheerst toch het gevoel dat de AP zich vooral identificeert met zijn juridische positie en zich in gedrag ook nogal legalistisch manifesteert, terwijl er juist behoefte bestaat aan een meer communicatieve en interactieve houding. Simpel samengevat komt de breed geuite wens neer op MEER OVERLEGGEN EN MINDER OPLEGGEN, al zal dat lang niet altijd kunnen.

17. Tekenend voor de huidige situatie is de veelvuldige verwijzing naar de boetes, die de AP uitdeelt, en het persisterende gevoel dat veel 'NIET MAG VAN DE AP', hoewel het in de praktijk natuurlijk gaat om de toepassing van de AVG door de AP. Feitelijk worden er door de AP niet eens zoveel boetes uitgedeeld, al trekken zeker de hoge boetes van het laatste jaar veel aandacht in de media. Wat betreft de aantallen opgelegde boetes bevindt de AP zich in de EU in de middenmoot. Er 'mag' veel van de AP, maar het beeld is dus anders. Dat wordt wel versterkt door de waarneming dat de AP vaak niet erg specifiek is in de eigen benoeming van 'wat wel mag'. Dat vast te stellen wordt dan minstens ten dele de taak van de verwerkingsverantwoordelijke zelf. Dit laat de AP ook weer alle vrijheid om achteraf een door een bepaalde partij genomen vrijheid toch als onterecht te benoemen. Dat leidt bij de partijen in het veld vaak toch tot voorzichtigheid en ook terughoudendheid. Men wil liever niet teruggelaten of beboet worden. Wat men mist, zo klinkt door in de gesprekken met de respondenten, is toch vaak een heldere normformulering en een eenduidig handavingsbeleid. Voor een deel zal het voor de AP ook moeilijk zijn daarin te voorzien, omdat veel van het werk zich afspeelt in een wereld in snelle ontwikkeling, waarin het voor de AP 'shooting at a moving target' is en voorlopig ook zal blijven. Gedetailleerde vastlegging van wat wel en niet mag kan dan al snel als verouderd of niet passend bij de actuele situatie worden gezien. De AP mag naar het oordeel van veel respondenten en van de Begeleidingscommissie die onvermijdelijke onzekerheid ook meer tot thema van de eigen communicatie maken.
18. De AP presenteert zich graag als 'MAATSCHAPPELIJK REGISSEUR' en pretendeert dat ook te zijn. Dat klopt ook voor zover de AP zelf de bepalende factor en tot op grote hoogte ook de regelgever is van wat daarna het object van haar toezicht wordt. Dat kan ongemak opleveren als degenen waarop toezicht gehouden wordt niet het gevoel hebben dat ze ook voldoende geïnformeerd zijn over wat hen op bepaalde punten te wachten zou kunnen staan. Heeft de regelgever hen voldoende duidelijk gemaakt wat de regels zijn en wat als overtredingen beschouwd zullen worden? De breedte van het takenpakket – informeren, adviseren, inspecteren, sanctioneren, internationaliseren – maakt dat de regisseursfunctie bij iedere taak ook weer anders vorm moet krijgen. De AP is in toneeltermen ook niet altijd de regisseur, maar soms eerder de tektschrijver, de souffleur, de producent of de directeur van het theater. Soms ook de acteur, al zal dat meestal wel in een dragende rol zijn. Wat de buitenwereld echter vaak als eerste ziet, is de AP in de rol van criticus, die pas publiekelijk naar voren treedt als er gevaren dreigen (bijvoorbeeld aan het gebruik van algoritmen) of strafpunten moeten worden uitgedeeld. Het verdient aanbeveling dat de AP zich op basis van de in de afgelopen jaren opgedane ervaringen meer fundamenteel bezint op de rol of rollen die ze op ieder van haar taken wil vervullen en wat dat betekent voor degenen die ten aanzien van een bepaald taakgebied

onder haar toezicht vallen. De toneelmetafoor kan in de vorm van uitgeschreven scenario's helpen die rollen voor het eigen functioneren explicieter te maken en tegelijk te verduidelijken voor de partijen ten opzichte van wie de rollen vervuld worden. Wat betekent een bepaalde rolvervulling voor hen, hoe zien zij een rol in de praktijk vervuld worden en wat kan dat dan weer betekenen voor de wijze waarop de AP de rol vervult? De spiegel wordt voorgehouden in een circulair en iteratief proces van verbetering van het functioneren van de AP enerzijds en de eigen verhouding tot de AP anderzijds.

19. In de huidige situatie is het toezicht van de AP nog vooral VERTICAAL van karakter. Het is zeker mogelijk en ook wenselijk te onderzoeken in hoeverre het mogelijk is het toezicht een meer systemisch karakter te geven, gericht op het stimuleren en controleren van het interne compliance beleid van een organisatie, in combinatie met verticale handhavinginstrumenten en waar nodig ook sancties. Meer systemisch toezicht en zelfregulering en meer uitgaan van de accountabilityverplichting van de verwerkingsverantwoordelijken wint bij het opbouwen van een vertrouwensrelatie met de verschillende maatschappelijke sectoren. Daar zit een risico in, al wordt dat gemitigeerd door de in artikel 5 lid 2 van de AVG vastgelegde verantwoordingsplicht aan de AP van de verwerkingsverantwoordelijke voor de correcte uitvoering van het in artikel 5 lid 1 gestelde over de verwerking van persoonsgegevens. Een voorzichtige en geleidelijke HORIZONTALISERING van het toezicht zoals de AP die nu onderscheidt, zal met minder risico gepaard gaan naarmate de onvermijdelijk lastige positie van de Functionarissen Gegevensbescherming sterker is. Daar kan de AP in belangrijke mate aan bijdragen, meer nog dan nu al gebeurt. De FG's zijn bij wet ingesteld en oefenen hun taak in onafhankelijkheid uit met als opdracht toe te zien op de bescherming en beveiliging van de persoonsgegevens die door de organisatie waarbinnen zij werkzaam zijn worden verzameld en verwerkt.

Het operationeel vermogen

20. De AP, zo laat het rapport duidelijk zien, is in korte tijd SNEL GEGROEID wat middelen en medewerkers betreft. De AP is ook maatschappelijk een bekende en erkende partij geworden. In de interviews lieten veel respondenten aan de Begeleidingscommissie merken regelmatig een zekere irritatie te voelen over wat wel werd omschreven als de 'Calimero'-reflex van de AP. De AP is nog niet zo groot als zij zelf zou willen zijn en trouwens door veel respondenten ook als wenselijk wordt gezien met het oog op het brede takenpakket. Klein is de AP echter allerminst meer en de vraag naar meer middelen en dus op termijn de mogelijkheid meer medewerkers aan te stellen, zou naar het oordeel van de respondenten alleen nog gesteld moeten worden in het reguliere overleg met het ministerie van J&V en onderdeel uit moeten maken van de eventuele discussie in het parlement over de begroting van J&V. Anders gezegd, terwijl voor een breed takenpakket vanzelfsprekend voldoende financiering nodig is, zou een verzoek om een bepaalde vraag te beantwoorden of een taak op te pakken door de AP niet meer meteen moeten worden beantwoord met een verzoek om daarvoor eerst de benodigde extra middelen beschikbaar te stellen. De vraag is ook of het probleem daarmee opgelost zou zijn. Veel respondenten hebben er op gewezen dat naar hun idee het verloop onder het personeel van de AP groot is. Dat roept vragen op over de continuïteit in het werk en het contact, al is er ook begrip voor het feit dat op het werkgebied van de AP de deskundigheid vaak schaars is en er bovendien veel concurrentie tussen de wervende partijen bestaat. Sommige respondenten vinden het ook wenselijk dat het

accent wat hen betreft wat minder op juridische deskundigheid en meer op gedragswetenschappelijke en ook technische vaardigheden wordt gelegd.

21. Naast veel waardering voor het werk van de AP en bij een deel van de respondenten ook een goed ontwikkeld besef van de veelheid aan taken die de AP heeft, wordt in het onderzoek ook regelmatig melding gemaakt van allerlei vormen van ONGENOEGEN. Een kleine waslijst: de AP zou niet of te laat reageren op verzoeken of klachten, er zijn lange wachttijden, het is vervelend een korte antwoordtermijn opgelegd te krijgen terwijl de AP zelf alle tijd neemt voor de eigen reactie, in plaats van vereenvoudiging van procedures lijkt bureaucratisering de overhand te krijgen, in uitspraken en op de website maakt de AP soms gebruik van woorden en termen die niet aansluiten bij het spraakgebruik in de relevante sector. Sommige respondenten, met name enkele van de juristen onder hen, leggen een eerder door de AP ingenomen standpunt of uitspraak met datum en al vast, omdat zij hebben moeten constateren dat eventuele wijzigingen van de AP daarin niet als zodanig of in ieder geval niet tijdig gecommuniceerd worden op de website. Uit de antwoorden van de respondenten rijst meer algemeen enerzijds het beeld op van een organisatie die ten opzichte van de beschikbare menskracht en middelen overvraagd is, maar anderzijds wordt er toch ook een praktijk in zichtbaar die nog te winnen heeft in het ontwikkelen van empathie voor de partijen waarover men toezicht houdt. Dat heeft ook met woordkeus te maken, waar naar het oordeel van respondenten soms te snel gesproken wordt van 'slachtoffers' of 'schendingen van de grondrechten', zware termen die het aan beide zijden moeilijk maken nog met de andere partij in gesprek te gaan. Dat is des te pijnlijker als de AP bijvoorbeeld bij de rechter geen bevestiging krijgt van het eigen oordeel. Meer in het algemeen heeft de Begeleidingscommissie in de gesprekken de indruk gekregen dat men een zekere terughoudendheid en matiging van toon van de AP wel passend zou vinden in relatie tot de missie en de positie van de AP. Er rust, zo werd gezegd, geen monopolie op handhaving van de grondrechten en ook een Europese verordening of een beroep op 'volledige onafhankelijkheid' worden niet gezien als het recht op het laatste woord. De Begeleidingscommissie kan hier niet meer doen dan de AP aanbevelen steeds goed nota te nemen van de 'Haagse' verhoudingen en hier niet alleen te letten op het vermeende eigen gelijk, maar vooral ook op de kans in goed onderling contact de eigen missie zo breed en zo goed mogelijk te realiseren, waar het kan ook door de partijen waar toezicht op wordt uitgeoefend. Het is evident dat een toezichthouder gezien de aard van zijn werk altijd wat ongemak of zelfs weerstand oproept bij de ondertoezichtstaanden. Van de toezichthouder mag verwacht worden dat eigen gedrag en houding dit eerder verzacht dan versterkt.
22. De mogelijkheid van persoonlijk contact met acceptatie van de andere partij OP OOGHOOGTE MET DE AP wordt niet alleen regelmatig gemist door de partijen waarop toezicht wordt gehouden, maar ook door andere organisaties die op zichzelf al in een meer gelijkwaardige relatie tot de AP staan. Anders gezegd, het is niet in het belang van de realisering van de missie van de AP wanneer de AP door anderen als belerend of als betweter wordt gezien. Dat roept alleen maar weerstand op. De Begeleidingscommissie hecht er aan te benadrukken dat het hier niet gaat om een oordeel van de commissie zelf, maar om een door respondenten geuit gevoel. Bij velen van hen bestaat ook de indruk dat de AP nog een te zeer naar binnen gekeerde en gesloten organisatie is, terwijl men hoopt en verwacht dat de AP juist in houding en gedrag meer op de buitenwereld gericht zou zijn. De AP is meer gericht op zenden dan ontvangen, zo wordt gezegd, meer van de toelichting en de aanwijzing dan van het gesprek en het overleg. In de formele zin, zo wordt ook gezegd, klopt het allemaal wel, maar de informele kant van het contact is nog

onderontwikkeld en dat maakt het voor beide partijen soms moeilijk om snel en effectief resultaat te bereiken. In veel interviews klinkt de behoefte aan een normalisering van de verhouding met de AP door, met over de AP de wens niet te snel in toon de 'Europese' hoogte te kiezen.

24. Voor sommige externe partijen is de strikte interpretatie die de AP in eerste instantie heeft gegeven aan het concept 'GERECHTVAARDIGD BELANG' een grote steen des aanstoets geweest. Onlangs heeft het Europese Hof van Justitie uitspraak gedaan in een op grond van de interpretatie van het AP aanhangig gemaakte zaak. Daaruit blijkt dat de aanwezigheid van een 'commercieel belang' niet bij voorbaat uitsluit dat er ook sprake kan zijn van een 'gerechtvaardigd belang'. De AP volgt uiteraard de uitspraak van het Hof, maar de eerdere afwijzing als mogelijk gerechtvaardigd belang van wat door de AP als 'winstmaximalisatie' werd gezien is door het bedrijfsleven als weinig minder dan een desavouering van ieder commercieel belang en ook als mogelijk schadelijk voor het bedrijfsklimaat beschouwd. Het gevoel overheerst hier dat de AP te weinig geneigd is om het perspectief van het bedrijfsleven, maar ook van maatschappelijke organisaties mee te wegen bij het vastleggen van de regels voor een goede bescherming van persoonsgegevens, nationaal zowel als internationaal. De legaliteit van het handelen per se van de AP is niet in het geding, maar het scheppen en onderhouden van een voldoende maatschappelijk draagvlak voor de bescherming van persoonsgegevens is wel een voorwaarde voor een blijvende bestuurlijke legitimiteit van het handelen. De verbinding gezocht en gevonden door de AP leidt ook tot binding met de AP.

Belangrijk voor het slagen van de missie van de AP is het werk van de FUNCTIONARISSEN GEGEVENSBESCHERMING. Inmiddels is hun aantal tot boven de 12.000 gestegen en zij zijn in de maatschappelijke sectoren de bondgenoten van de AP in het toezicht op de naleving van de AVG. De FG's waarderen, zo blijkt uit het onderzoek, de inzet van de AP voor de kwaliteit en de groeiende professionaliteit van hun werk. Ze zijn niet in dienst van de AP, maar als het gaat om de bescherming van persoonsgegevens wel wettelijke bewakers van de AVG. Voor hun in de eigen organisatie zeker niet altijd gemakkelijke positie als een soort interne toezichthouder is het bijvoorbeeld belangrijk dat de AP niet zelf met de leiding in contact treedt alvorens met de FG van de organisatie overleg te hebben gehad. Ook zou de FG bij een dergelijke interventie door de AP betrokken moeten worden. Als dat niet gebeurt, verzwakt dat naar hun eigen zeggen hun positie in de eigen organisatie. De Begeleidingscommissie denkt dat de AP er goed aan doet om de aandacht voor de FG's een hogere prioriteit te geven in de taakomschrijving van één van de directeuren en in dat kader ook de relatie met de vereniging van FG's te versterken. Juist omdat de FG zo'n belangrijke rol speelt voor het slagen van de missie van de AP, beveelt de Begeleidingscommissie de AP aan een hogere prioriteit te geven aan het toezien op de naleving van de regels, die verwerkingsverantwoordelijken in acht moeten nemen om het naar behoren functioneren van FG's mogelijk te maken.

25. Voor het maatschappelijk draagvlak van het werk van de AP is een goede verbinding met ONDERWIJS EN ONDERZOEK van belang. De Begeleidingscommissie beveelt het bestuur van de AP aan om in goed overleg met hogescholen en universiteiten te bekijken of en hoe de beroepsmatige en wetenschappelijke onderbouwing van het werk van de FG's versterkt zou kunnen worden. Om bij opleidingen en onderzoeksinstituten de aandacht voor het belang van een goede bescherming en beveiliging van persoonsgegevens te stimuleren, zou de AP ook via een daarvoor op haar initiatief in te stellen stichting kunnen streven naar de benoeming van bijzonder hoogleraren of lectoren, overgaan tot het instellen van een

jaarlijkse prijs voor de beste dissertatie of het beste artikel op het werkgebied van de AP. Sterkere verworteling in onderwijs en onderzoek betekent voor de AP ook een versteviging en verbreding van het maatschappelijk en wetenschappelijk draagvlak. Dat speelt eens te meer nu de AP ook een belangrijke taak heeft gekregen op het zich zeer snel ontwikkelende gebied van AI. Toezicht specifiek op algoritmes en AI als een tak los van de bescherming van persoonsgegevens is pas in 2023 deel gaan behoren tot het werk van de AP - en dus nog nauwelijks deel geweest van de evaluatie - , maar in de gesprekken met de respondenten bleek wel dat het niet voor iedereen evident was dat de AP de toezichthouder voor AI zou moeten zijn, in het bijzonder niet omdat de AI allerminst samenvalt met alleen de bescherming van persoonsgegevens. Het eindadvies Toezicht op AI verscheen pas na de uitvoering van het onderzoek, inmiddels op 19 jl. november gevolgd door een brief van de minister van EZ aan de Tweede Kamer, waarin 'voor nu ' naast het College voor de Rechten van de Mens als algemene grondrechtenautoriteit de AP genoemd wordt als één van de grondrechtenautoriteiten voor het gegevensbeschermingsrecht. Medio 2025 worden de nationale toezichthouders definitief aangewezen. Voor de AP ligt hier dus nog een uitdaging om de eigen positie als grondrechtentoezichthouder op het gebied van de gegevensbescherming ook inhoudelijk waar te maken.

26. Uit het onderzoek en de evaluatie is wel gebleken hoe belangrijk het voor het slagen van de missie van de AP is goed met de 'peers', de sectoren, de politiek en de samenleving te communiceren. Bij de respondenten was er ook duidelijk het gevoel dat de AP zichzelf niet langer hoeft waar te maken, maar als instituut en institutie zich in de vijf jaren tot de volgende evaluatie vooral mag richten op het verwerkelijken van de fundamentele waardepropositie die in de missie besloten ligt. Dat lukt beter naarmate er ook in de communicatie meer rekening gehouden wordt met de beste manier waarop de andere partijen in hun eigen handelen bij kunnen dragen aan het bereiken van de missie van de AP 'HET BESCHERMEN VAN MENSEN IN EEN DIGITALE WERELD.'

Bijlage bij advies

Lijst van instanties waar de geïnterviewde personen werkzaam zijn.

I. Buiten de AP

Gesprekken

Er hebben 34 gesprekken plaatsgevonden met 48 personen van de volgende organisaties.

Achmea, ACM, Amnesty International, Belastingdienst, Bits of Freedom, Bureau Brandeis, Considerati, Consumentenbond, Datatilsynet, de Volkskrant, EDPB, European Data Protection Supervisor, ING, Meta, Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Ministerie van Justitie en Veiligheid, Nationale Politie, Ombudsman, Open Universiteit, Pels Rijcken, Privacy First, Raad van Advies Autoriteit Persoonsgegevens, Raad van State, Rathenau instituut, Rijksinspectie Digitale Infrastructuur, Root Legal, Tilburg University, Unabhängiges Landeszentrum für Datenschutz, Universiteit Leiden, Universiteit Utrecht, Vm. Cpb en AP, vm. Lid Raad van Advies Autoriteit Persoonsgegevens, vm. Tweede Kamerlid, VNO-NCW, Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid

Groepsgesprekken

Functionarissen gegevensbescherming

- Rijksplatform FG's
- FG's Middelgrote en Grote gemeenten
- FG's Onderwijs
- FG's Zorg en Sociaal Domein

Schriftelijke inbreng (brancheverenigingen)

- Nederlandse Vereniging van Ziekenhuizen
- Zorgverzekeraars Nederland
- Jeugdzorg Nederland
- Thuiswinkel.org
- Koninklijke Horeca Nederland
- DDMA
- Vereniging Nederlandse Gemeenten
- Nederlandse Vereniging van Banken
- Verbond van Verzekeraars
- PO VO raad
- Netbeheer Nederland
- Energie Nederland
- NL Digital
- Stichting Digitale Infrastructuur Nederland
- NPD-Nieuwsmedia
- FNV
- Vereniging Privacy Recht (VPR)
- Vereniging Privacy Recht Advocatuur (VPR-a)

Naast het bestuur van de VPR heeft een dertigtal leden van deze vereniging afzonderlijke inbreng geleverd.

II. Binnen de AP

Groepsgesprekken

- Bestuur
- Directeurenberaad
- Voorzitter en vicevoorzitter Ondernemingsraad
- Medewerker Controlerend Onderzoek
- Medewerker Datalekken
- Medewerker EU/Internationaal
- Medewerker Klachten
- Medewerker Strategie
- Medewerker 1 Systeemtoezicht
- Medewerker 2 Systeemtoezicht

III. Onderzoekersteam (Universiteit Tilburg en Berenschot)

- Else de Boer, projectsecretaris en junior onderzoeker openbaar bestuur Berenschot) tot 31 augustus 2024
- Pepijn van der Beek, senior onderzoeker openbaar bestuur Berenschot
- Roeland Stolk, senior onderzoeker openbaar bestuur Berenschot
- Bert-Jaap Koops, hoogleraar regulering van technologie bij TILT—Tilburg Institute for Law, Technology, and Society van de Universiteit van Tilburg
- Ronald Leenes, hoogleraar regulering door technologie bij TILT – Tilburg Institute for Law, Technology, and Society van Tilburg University
- Stavros Zouridis, hoogleraar bestuurskunde aan Tilburg University

IV. Begeleidingscommissie Evaluatie Autoriteit Persoonsgegevens

- Paul Schnabel, em. Universiteitshoogleraar UU, vm. Lid Eerste Kamer (D66), vm. Directeur Sociaal en Cultureel Planbureau (voorzitter Begeleidingscommissie)
- Inge Bryan, onafhankelijk adviseur cyber security. Bestuursvoorzitter hackerscollectief DIVD en toezichthouder bij Clingendael, Fonds Slachtofferhulp en intelligence bedrijf Datenna. Vm. CEO Fox-IT. Lange staat van dienst bij de Politie en AIVD
- Joris Backer, vm. advocaat en jurist in het internationale bedrijfsleven, vm. lid Eerste Kamer (2011-2023)
- Nadya Purtova, hoogleraar Recht, Innovatie en Technologie UU en expert op het gebied van de EU persoonsgegevensbeschermingsrecht
- Hanzo van Beusekom, bestuurslid Autoriteit Financiële Markten en voorzitter van VIDE, de beroepsvereniging van toezichthouders, inspecteurs en evaluatoren
- Thijs van der Heijden (secretaris Begeleidingscommissie)